כסף לאידה נודל. היא היתה חייבת את זה לעם־ישראל"

העיתונאי של וושינגטון פוסט, הצלחתי למצוא ולגלות את העובדה הזאת, סימן שגם הגורמים העויינים לארצות־הברית יכולים לחשוף ולמצוא את העובדה הזאת, ואנחנו תפקידנו לא לשמור.

● זהו מישטר הבנוי על כך שכל אחד יש לו תפקיד משלו, וכל אחד אחראי למילוי תפקידו שלו בלבד.

אני לא פוסל את הגישה הזאת בשביל אמריקה. אני פוסל את הגישה הזאת בשבילי ובשביל מדינת־ישראל. אילו הייתי אמריקאי — ואני לא יכול לשים את עצמי בסיטואציה הזאת — יכול להיות שהייתי חושב כך.

יש פרופסור מפורסם למישפט אמריקאי שקוראים לו פלוייד אברמס, מומחה למישפט קונסטיטוציוני, בעיקר למה שנקרא „התיקון הראשון" לחוקה האמריקאית העוסקת בחר־פש־הביטוי. פעם נתן הרצאה באוניברסיטת תל־אביב — הוא נשוי לישראלית — ואחר־כך התנהל ויכוח. הוא מזוהה עם ישראל, והוא בא הנה הרבה.

הוא אמר שמבחינתו, חופש־הביטוי הוא ערך יותר חשוב מביטחון־המדינה, ב־99.999 מיקרים מתוך 100. הוא לא יכול להעלות בדעתו מצב שבו ביטחון־המדינה יותר חשוב מחופש־הביטוי, למעט אם יש מה שנקרא ודאות — לא ודאות סבירה, אלא ודאות ודאית, שהתוצאה של הפירסום תהיה אובדן חיי־אדם. למעט זה, אין ולא צריכה להיות שום מיגבלה על חופש־הביטוי. זאת עמדתו. הוא חושב שזה גם משקף את רוח הדברים שעומדים מאחורי התיקון הראשון לחוקה האמריקאית.

אני לא התווכחתי איתו על עמדתו. כל מה שניסיתי לטעון לפניו, ואת זה אני טוען כרגע גם פה, זה שזה לא חל על מדינת־ישראל.

● לא חל מבחינה אובייקטיבית, או מבחינה סובייקטיבית? אמריקאי יכול היה לטעון שמי שמגלה את מי־קומם של מחסני הפצצות הגרעי־ניות האמריקאיות מעניק לאוייב יתרון היכול להסתיים בהשמדת ארצות־הברית.

נכון, אני גם חושב ככה, אבל אם האמריקאים חושבים שהערך החוא של חרות־הביטוי יותר חשוב מהערך של ביטחון־המדינה, ושהם מספיק גדולים וחזקים ועשירים ושמנים כדי לספוג דבר כזה, ויש להם פיתרון מיידי לגילוי כזה: אם הם מסוגלים להזיז את המחסן הזה במהירות הדרושה, כדי למנוע מהאוייב לנצל אותו — אז אולי הם צודקים. אני לא רוצה להתווכח על זה.

אני יכול להגיד לך, שלפי הערכתי, במדינת ישראל חטאנו חטאים כבדים מאוד לנושא של ביטחון־המדינה עד 1973, ושילמנו את המחיר ב־1973. כי כולנו קיבלנו על עצמנו את המיגבלות האלה, אולי ב־שימחה יותר מדי גדולה. אני חושב שמאז 1973 הדברים השתנו בצורה קיצונית.

מילחמת־הלבנון היתה הדוגמה הקלאסית של העניין הזה. ארבע פעמים הצליחה התיקשורת לדחות את המילחמה הזאת, כי בכל פעם שהעריכה שמישהו הולך לארגן את המילחמה הזאת, היא יצאה במקהלה כל־כך צעקנית, שמקבלי־ההחלטות נאלצו לדחות אותה. לא הצלחנו למנוע אותה לגמרי, אבל הצלחנו להכניס זעזועים למערכת, שה־מילחמה הזאת נדחתה לפחות בשנה, או שנה ורבע. היו שלוש הזדמנויות קודמות שבהן ניסו לחולל אותה.

■ ■ ■

אותו הדבר כאן. העיקרון המקודש הוא לנ־תן כל דבר קיים, ולזלזל בכל ערך ותפיסה ועיקרון קיימים. זה מצד אחד.

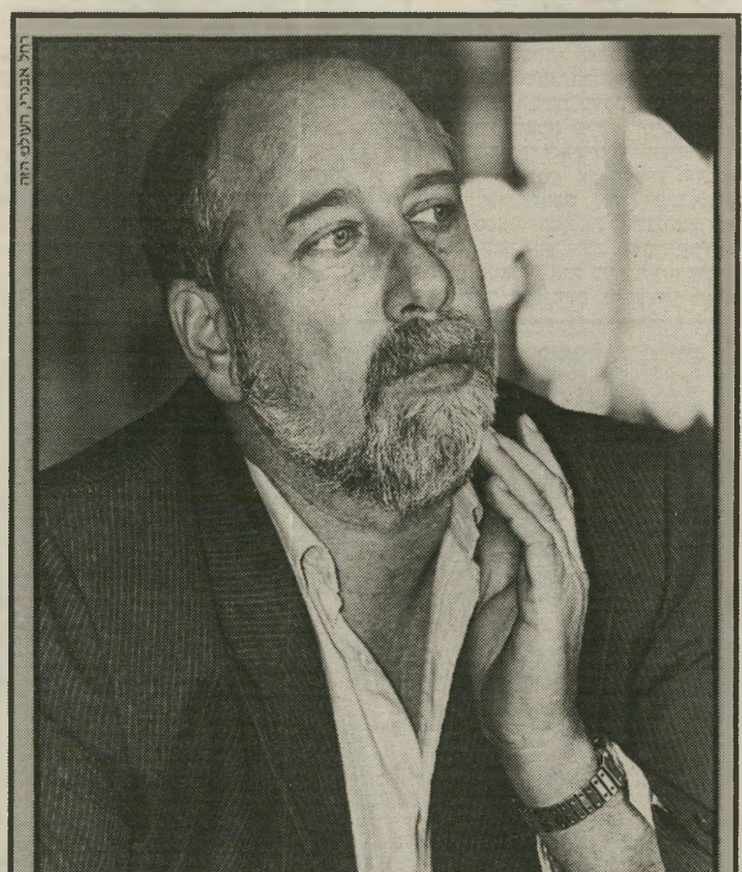

הבורות הכללית אינה מנת־חלקם של העיתונאים החדשים בלבד. כל הדור מצטיין בבורות מפליגה

להשיג את „ידיעות"!

● דיברנו על המעבר מהדור של אביך לדור שלך. למעשה, יש כבר היום דור אחריך. והוא קיים במקומו־נים, אולי בעיתון כמו „חדשות", המביע רוח של חוסר־מחוייבות גמורה. אולי הוא מביע את הרוח של דור, שכבר אינו רואה את עצמו מחוייב לשום דבר.

כן, אני הייתי מכבד את כל האנשים הא־לה, אילו הייתי מאמין שיש מאחורי זה שני יסודות חשובים. אחד — שזאת תפיסה עק־רונית. ושניים — שהיא מתבצעת בדרך ה־מיקצועית הנאותה. כיום שני היסודות האלה חסרים לגמרי. לפי דעתי זאת לא תפיסה עקרונית, אלא פשוט מין הפקרות מרדנית של „בוא נעשה אחרת מקודמינו, וכל דבר וכל מיסגרת וכל דפוס המקובל עליהם, אנחנו נשבור אותו."

במידה מסויימת, זה מזכיר לי את הגישה הזאת של הליכוד, שאחרי שהוא עלה ל־שילטון, הוא החליט לנתץ כל דבר שעמד פה קודם לכן. אחת המטרות הראשונות היתה התנועה הקיבוצית. יש לי הרבה ביקורת על התנועה הקיבוצית, אבל זה לא דבר שצריך לנתץ אותו, זה דבר שצריך לשפר אותו, לש־נות אותו, אבל זה אחד מהדברים.

מצד שני — הרמה המיקצועית היא ממש ברידחה, כמעט מכל היבט שהוא. זאת אומרת, יכול להיות שפה ושם יש ברק סיגנוני, ויכול להיות שפה ושם יש איזה שהוא חידוש גראפי או חזותי מעניין, אבל הסך־הכל מבוסס על בורות מיקצועית ממדרגה ראשונה, ועל בורות כללית גם כן. אבל בורות כללית היא לא מנת־חלקם של העיתונאים החדשים בלבד, כל הדור החדש הצומח במדינת־ישראל, וגם בעולם הרחב, מצטיין בבורות מפליגה כמעט בכל תחום שהוא.

אני עושה פה הכללה מאוד מסוכנת — לא מסוכנת אלא גורפנית — אבל אני חושב שיש בזה הרבה אמת.

אני לא יכול להבין איך עיתון מעסיק כתב, המואשם בהאשמות חמורות ביותר של זיוף מיסמכים כדי להפליל קציין־מישטרה. אני לא יכול להבין איך עיתון מעסיק כתב כלכלי שהוכרז פושט־רגל בבית־משפט. זה פשוט בלתי־אפשרי. יש־פה BUILT-IN CONFLICT OF INTERESTS (ניגוד־אינטרסים מהותי) שאסור בכלל לתת לו להתרחש.

אני כבר לא מדבר על ההסכמים בתחומי המקומונים, שאתה מקבל שטח מערכתי תמורת מודעות בשבוע הבא. או קודם בשבוע הזה מודעה, ובשבוע הבא תקבל מאמר. דברים בכלל בלתי־אפשריים מיקצועית.

● מדאיגה אותך השאלה לאן הול־כת העיתונות?

מדאיגה אותי כבר הרבה זמן. אבל העיתונות הולכת לאן שהקהל מוכן לסבול שהיא תלך. והיות ואנחנו חיים בתוך קהל מאוד־מאוד מיוחד־במינו, המוכן כנראה לסבול כל דבר — לא רק בתחום העיתונות, הוא סובל כל מיני תופעות חריגות, בכל התחומים שעוסקים בהם — וממשיך להיות בסך־הכל קהל די מצפוני באופן כללי, די מוכן להקרבה ודי מוכן לשרת, ודי מוכן להאמין באידיאלים ובאידיאולוגיות, למרות כל העיוותים המדהימים האלה שמתגלגלים פה, אז אני לא יכול לבוא בטענה ספציפית לעיתונות ולעיתונאים. בתוך עמנו אנחנו יושבים. זה מין מטבע שחוק ובנאלי כזה, אבל זה נכון.

● אם זאת הגישה של הקוראים הצעירים, ואתה מייצג את הגישה של קוראים יותר קשישים, אפשר להגיע למסקנה ספיימית. דהיינו: שהרמה של העיתונות תרד בהברח, גם מבחינה מיקצועית, גם מבחינת המחוייבות החברתית.

כן. זאת אפשרות שבהחלט צריך לקחת אותה בחשבון, שזה המצב שעשוי להיות.

● ואז איש כמוך, עורך עיתון חשוב, צריך לשאול את עצמו: האם אני אלך עם הזרם הזה או נגדו?

הרי עיתון גם צריך להתקיים. אם תפיסת־עולמו של העורך היא כזאת שהיא מחבלת בסיכויי־הקיום של העיתון, אני חושב שהוא לא צריך להיות עורך.

● זאת אומרת, שעורך חייב להת־אים את עצמו.

חייב להתאים את עצמו במידה סבירה ל־רצונות הקוראים. אני רק לא חושב שה־קוראים מעדיפים במיוחד חוסר־מיקצועניות על מיקצועניות.

יש לי גם בעייה עם תכנים, שאנשים היום מעדיפים להתעסק איתם, לעומת תכנים שהם העדיפו להתעסק איתם בעבר. אבל בזה אין לי ביקורת על הצרכנים.

● אבל אתה מודע לטענה שהמי־סנה ביחסי־הכוחות בין „ידיעות אחרונות" ו„מעריב" נבע בעיקר מזה. „ידיעות" התאים את עצמו בשלב די־מוקדם לרחשי־הרוח של הקהל, בעוד ש„מעריב" דבק בתפי־סות יותר מסורתיות.

כן, אני מודע לטענה הזאת. אני חושב שיש בה מידה של אמת. זה בטח לא מספר את כל הסיפור. אני לא בטוח שאני יודע לספר את כל הסיפור. אני לא בטוח שיש מישהו שיכול לספר את כל הסיפור ולהסביר למה זה קרה. אבל זה קרה, בין השאר, גם בגלל זה.

● ואתה חוללת ב„מעריב" לפני שנה שינוי יסודי, שהלך דווקא בכיוון ההפוך.

אני לא בטוח שהוא הלך בכיוון ההפוך. התכוונו להדגיש את היתרונות שיש לנו בצד ההפוך הזה שאנחנו מדברים עליו, אבל התכוונו בהחלט שלא לזנוח את הטיפול, ואפילו להגביר את הטיפול, בצד האחר. הכנסנו כל מיני מרכיבים שלא היו קודם לכן בעיתון, כמו מוסף־פנאי מיוחד, ומוסף ציבעוני ביום השני, שניסינו לשוות לו טעם